

μετά δὲ τὸ μνημα ἐπιβῆναι τῷ τεθνηκότι οὐ δύναται ἢ δ' ἀμαρτία τοῖς μὲν ζῶσιν ἐμφωλεύει καὶ ἐγκρύπτει, ἐν δὲ τοῖς τεθνηκόσι πλέον ἐξάπτεται, καὶ τὴν ἑαυτῆς φλόγα ἐνδείκνυται, καὶ τὸν ἀμαρτήσαντα τιμωρεῖται. Ταῦτά σοι γεγράφηκα, ποθεινότατε ἀδελφέ, ἵνα μὴ πάνυ ἀθυμῆς, ἐν Χριστῷ σεαυτὸν διατηρῶν τοῦ βίου (19) τὰς συγχύσεις φέρειν δεῖ, καὶ τοὺς θορύβους βαστάζειν προσήκει, καὶ πρὸς τὸ τέλος βλέπειν, καὶ εἰδέναι, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιστάται, καὶ ὀλίγον ἐπανεῖς, πάλιν ἡγεμονεύει· καὶ ὀλίγον συγχωρῶν, πάλιν προΐσταται, καὶ οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία καταλιμπάνεται· οὐδὲ γὰρ πύλαι ἄδου κατασχύσουσιν αὐτῆς. Τῆς σῆς οὖν ἀρετῆς τὴν διάθεσιν δείκνυς τῷ παντεπόπτη Θεῷ, ἵνα δυνηθῆ ἐν πᾶσιν εὐδοκιμεῖν· ἡμεῖς δὲ καλέσαι σε (20) οὐκ ἂν ἐπασχόμεθα, ἵνα μὴ δόξωμεν τῆς πόλεως ἀφιστᾶν.

(19) Cod. αὐτοῦ. Sed prorsus vel βίου scribendum erat vel κόσμου.

A ad sepulcrum morbus; ulterius enim vexare morientem nequit. Peccatum viventes insidiosè veluti ac latenter occupat; verumtamen in morientibus magis accenditur, et suam flammam exserit, reumque punit. Hæc tibi, charissime frater, scripsi, ne majori succumbas, sed temet in Christo confirmes. Vitæ hujus perturbationes atque tumultus fortiter pati oportet, finem ejus spectare, et de Dei providentia cogitare, qui etiamsi parumper videtur remittere, attamen gubernaculum mox resumit, et post brevem veluti dissimulationem, rursus defensor adest, neque unquam Ecclesia ab eo deseritur; etenim portæ inferi adversus eam non prævalebunt. Tuæ igitur virtutis vigorem omnituenti Deo demonstra, ut undique egregius esse videaris. Nos tamen te huc vocare haud passi sumus, ne ex urbe abstrahere videremur.

(20) Cod. καλέσσαι.

MONITUM IN EPISTOLAM AD MONACHOS ALEXANDRINOS.

(Mat, Spicileg. Rom., IV, p. xli.)

Serapionis episcopi Ægypti ineditam epistolam ante hos annos impressi in meo *Classicorum Auctorum* volumine quinto, unam ex iis videlicet quas sanctus Hieronymus *De vir. ill.* cap. 99, ab illo scriptas narrat. Nunc ecce alteram multo prolixiorē ejusdem epistolam, libri instar, ad monachos Alexandrinos scriptam codex Vat. 459 obtulit, plenam summæ pietatis, cum insigni laude ac descriptione monasticæ professionis, et cum sanctorum qui circa Antonii Athanasique tempora florere virorum commemoratione. Equidem si tam bonum tamque utile scriptum apud me continerem, male de Græcis litteris et de pietate Christiana mererer, nec quisquam miretur, quod in titulo episcopus tantum dicatur hic Serapion, omisso urbis Thmucos vocabulo; hoc enim in nonnullis quoque codicibus operis Serapionis *contra Manichæos* usuvenire, jam nos monuit in adnotatis ad Hieronymum Fabricius. Reapse antiquissimum esse hunc epistolæ auctorem Serapionem, non aliquem ex homonymis paulo recentioribus, constat ex postremo capitulo, ubi is alloquitur viventes monachos, quos dicit cum Amone, Joanne Macarioque versatos, qui partim ante ipsum Magnum Antonium vita excesserunt. Serapion abbas loquitur apud Cassianum collatione II, cap. 11, et tota coll. v. Videtur autem idem, qui Arsenoita Serapion presbyter, et monasteriorum multorum parens, apud Palladium *Hist. Laus.* cap. 76.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΣΙΩΤΑΤΟΥ

ΣΕΡΑΠΙΩΝΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑΣ.

BEATISSIMI ET SANCTISSIMI

SERAPIONIS EPISCOPI

EPISTOLA AD MONACHOS.

Α'. Ἀγαπητοὶ, ἐπαινῶ ὑμῶν τὸν πόθον, καὶ μακρῶ τὸν βίον, ὧ μακάριοι Θεῷ μονάζοντες, ὅτι

B. Laudo, charissimi, vestram devotionem, felicemque deprædico vestram vitam, o beati in Deo

monachi, quia communi cum cæteris hominibus natura præditi, non idem propositum habetis, imo magnum quid spectantes, ad cælestes ipsas stationes mentis veluti alas intenditis, ut in idem divinæ disciplinæ utilitatem haurientes, paribus cum beatis angelis moribus sitis, quorum vos gloria excipiet, et felicitas exspectat. Etenim cum homines sitis atque ex hominibus orti, humanis nequaquam cogitationibus abducimini; neque quidquid mortali vitæ videtur optabile, vestrum erga Deum studium inhibere valuit; quippe omnibus vobis dicto, unum spectatis scopum, ut Deo scilicet placeatis. Itaque boni consilii vestri susceptus labor apud omnes famigeratur. Profecto nec opum copia, nec oblatorum munerum promissiones egregiam hanc vobis devotionem conciliarunt, sed pia fides, et mens amore succensa, non sine Dei Servatoris gratia et placito. Optabilis hujus sanctique propositi auctor vobis est, dux et perfectior Jesus Christus, qui etiam vobis monachis patientiam optimique finem præstabit, quique se omnibus salvis esse volentibus paratam semitam præbet; quam cum vos ab initio terendam susceperitis, comitem habetis Dominum Servatorem qui ait: *Non te dimittam, neque te deseram.*

II. Itaque presidio ejus fretis nullum vobis impedimentum præcidere potuit cæleste propositum, non divitiarum cupiditas, non parentum memoria, non propinquorum hereditates, non fratrum germanorum convictus, non cognatorum affectus, non delicæ, non balnea, non computationes, non amicorum occurriones, non mundani honores; verum hæc omnia contemnescentes, ipsis acibus clamatis quod Apostolus dixit: *Omnia arbitror stercora, ut Christum lucrifaciam*²¹. Idcirco et desertum incolitis, et jejunis, castis exercitationibus, purisque precibus Deum placatis. Nullus omnino jam a vobis rex terrenus timeatur, vel princeps, vel iudex, aut præses, vel quælibet alia potestas: *Justo enim non est posita lex, sed injustis et calcitrantibus, irreligiosis et peccatoribus, parricidis, homicidis, fornicatoribus, masculorum concubitoribus, perjuris, et si quid aliud sanæ doctrine adversatur*²²; etenim principes non sunt terrori bene, sed improbe agentibus. Rursusque ait Scriptura: *Vis potentatem minime formidare? recte age, laudemque ab ea reportabis*²³; vos igitur merito laude digni, uti e contrario secus agentibus acerbarum pœnarum minæ intenduntur.

III. Deus vos sibi elegit pretiosum populum, zelatorem bonorum operum²⁴. Vos estis lux mundi, ait Servator²⁵. Certe quorum idem est zelus, idemque opus, eorum etiam laus eadem est, eademque merces. Beati igitur estis, imo beatissimi, o dilecti Deo monachi. Quis vestram digne laudaverit vitam? Vestra enim diurna nocturnaque opera sunt psalmi, hymni, cantica spiritalia, et dignæ Deo actiones. Caritas enim, res angelica, vobiscum versatur; pax

κοινήν ἔχοντες τὴν φύσιν πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐ κοινήν πρόθεσιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ μέγα τι φρονήσαντες, πρὸς αὐτὰς οὐρανίους μονὰς τὴν νοῦν ἑαυτῶν ἐπετερώσατε, ἵνα τῶν ἐκεῖσε θεῶν παιδευμάτων πολυπραγμονήσαντες τὴν ὠφέλειαν, ὁμότροποι τῶν μακαρίων ἀγγέλων εὐρεθῆτε, ὧν ἡ δόξα ὑμᾶς ἐκδέχεται καὶ μακαριότης περιμένει· ἀνθρώποι γὰρ ὄντες καὶ ἐξ ἀνθρώπων προσελθόντες, οὐ τοῖς ἀνθρωπίνοις συγκατηνέχθητε λογισμοῖς, οὐδὲ τὰ δοκοῦντα τοῦ βίου ποθεινὰ πράγματα, τοῦ εἰς Θεὸν ὑμῶν πόθου ἐλαττώσαι τὴν τόνον δεδύνηται· πᾶσι δὲ ἅπαξ ἀπλῶς ἀποταξάμενοι, ἕνα σκοπὸν ἔχετε τὸ ἀρέσαι Θεῷ. Καὶ τῆς ὑμετέρας εὐδοκιμήσεως ὁ ἀγὼν πᾶσι λελάληται· οὐ χρημάτων ὑμᾶς περιουσία, οὐδὲ προκειμένων δώρων ἐπαγγελίαι τὸν ἀγαθὸν ὑμῖν τοῦτον πόθον προεξένησαν, ἀλλὰ πίστις εὐσεβῆς καὶ διάνοια ἐρωμένη, Θεοῦ Σωτῆρος μεσιτεύσαντος καὶ εὐδοκήσαντος· τῆς ἀποδεκταίας τῆς καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως ὁ χορηγὸς γενόμενος καὶ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς, ἔστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ὁ καὶ ὑμῖν τοῖς μονάζουσιν ὑπομονὴν καὶ χρηστὸν τέλος διδούς, καὶ πᾶσι τοῖς θέλουσι σωθῆσθαι ἐτοίμη ὁδὸς εὐρισκόμενος· ἦντινα παρὰ τὴν ἀρχὴν προθυμηθέντες ὁδεῦσαι, συνοδοιπόρον ἔχετε τὸν Σωτῆρα Κύριον λέγοντα, Οὐ μὴ σε ἀνῶ οὐδὲ μὴ σε ἐγκαταλείπω.

Β'. Διὰ γὰρ αὐτὸν, ἐμπόδιον οὐδὲν τὴν οὐράνιον ὑμῶν ἐκκόψαι πρόθεσιν δεδύνηται, οὐ χρημάτων πόθος, οὐ μνήμη γονέων, οὐδὲ πρὸς γένους κληρονομία, οὐδὲ ἀδελφῶν συνουσία, οὐ συγγενῶν διαθέσεις, οὐ τρυφαί, καὶ λουτρά, καὶ πότοι, οὐ φίλων συντυχία, οὐ κοσμικαὶ δόξαι, ἀλλὰ πάντα μὲν ὑπερφρονήσαντες, αὐτοῖς ἔργοις βοᾶτε ἀποστολικῶ κεχηρημένοι λόγῳ· *Πάντα ἠγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω*· διὸ καὶ τὴν ἔρημον αὐλίζεσθε, νηστείας, ἀγνεύσεις, ἀσκήσεις, εὐχαῖς καθαραῖς τὸν Θεὸν ἱλασόμενοι· οὐθὲν ὑμῖν οὐδὲ πώποτε βασιλεὺς ἐπίγειος φοβερὸς, οὐκ ἄρχων καὶ δικαστὴς καὶ ἡγούμενος, οὐδέ τις ἑτέρα ἐξουσία· *Δικαίῳ γὰρ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, πατρολόφαις καὶ μητρολόφαις, ἀνδροφόνοις, πύργοις καὶ ἀρσενοκοίταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγαινοῦσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται*· οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν· καὶ πάλιν· *Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν;* τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· ὑμῖν οὖν οἱ ἔπαινοι δικαίως, ὡς καὶ τῶν ἐναντιουμένων ἢ τῶν ἀπειλουμένων τιμωρία πικρά.

Γ'. Θεὸς ὑμᾶς ἐξελέξατο ἑαυτῷ λαὸν περιείσιν, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων· *ὑμεῖς ἐστε φῶς τοῦ κόσμου*, ὁ Σωτὴρ εἶρηκεν· καὶ ὧν ὁ ζῆλος ὁ αὐτὸς, καὶ τὸ ἔργον τὸ αὐτὸ, καὶ ὁ ἔπαινος ὁ αὐτὸς, καὶ ὁ μισθὸς ὁ αὐτὸς· μακάριοι τοίνυν ἐστὲ καὶ τρισμακάριοι, ὧ τιμιώτατοι Θεῷ μονάζοντες· τίς ὑμῶν ἐπαξίως ἐπαινέσει τὴν διαγοιγίην; ἔργα γὰρ ὑμῖν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι καὶ ᾠδαὶ πνευματικαὶ καὶ πράξεις Θεῷ πρέπουσαι ἀγάπῃ γὰρ ὑμῖν πολιτεύε-

²¹ Philipp. iii, 8. ²² I Tim. i, 9, 10. ²³ Rom. xiii, 3. ²⁴ Tit. ii, 14. ²⁵ Matth. v, 14.

ται, τὸ τῶν ἀγγέλων χρημα· εἰρήνη παρ' ὑμῖν ἐστή-
 ρικται, τῶν οὐρανῶν περίβολος· ἀφιλάργυρος ὑμῖν ὁ
 τρόπος, αἰεὶ τῇ χρείᾳ φιλούμενοι, ἐν νηστεύσεισιν εὐτο-
 νοι, ἐν εὐχαῖς εὐτονώτεροι, ἐν ἀγρυπνίαις ὑμῖν τὸ
 καθ' ἡμέραν τῇ ἐγρηγορήσει διανύεται· *Λαμπρῶ τὸ
 φῶς ὑμῶν*, εἶπεν Κύριος· καὶ ὁ εἶρηκε, φαίνεται· μὴ
 ἀγαπητὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑμεῖς
 τετηρηκατε· μισθάρτοι τοίνυν ὑμεῖς τῷ Θεῷ, μακά-
 ριος δὲ καὶ ὁ κόσμος δι' ὑμᾶς αἰ ἐρημία σεμνύον-
 ται δι' ὑμᾶς, καὶ ἡ οἰκουμένη σώζεται ταῖς ὑμετέ-
 ραις προσευχαῖς· ὑετὸς τῇ γῆ καταπέμπεται ταῖς
 ὑμετέραις ἱκεσίαις, ἡ γῆ χλοηφορεῖ, καὶ δένδρα καρ-
 ποῖς βριθόμενα ἀβλαβῆ τὸν καρπὸν ἀποδίδωσιν· πο-
 ταμὸς (21-99) δὲ ἐπισημῶς αὐξανόμενος καὶ ὄλην τὴν
 Αἴγυπτον ἀρδεύων, λίμναις τε φιλιούμενος καὶ θαλάσ-
 ταις πολὺ πλῆθος μεταδίδους, τῶν ὑμετέρων ἱκεσιῶν
 γνωρίζει τὴν δύναμιν. Εἰ γὰρ Ἰλίας ἄνθρωπος ἦν
 ὁμοιοπαθής, ὡς γέγραπται, καὶ προσευχῇ τὸν ὑετὸν
 συνέστειλεν, καὶ πάλιν προσήνεγκεν, καὶ ὁ οὐρανὸς
 ἐβρεξεν, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς, πό-
 σον μᾶλλον αἰ ὑμετέρας πρεσβεῖαι τὰ κατ' εὐχὴν ὑμῖν
 ἀνοίσει χρήσιμα;

Δ'. Μακαρία τοίνυν ἡ Ἀλεξανδρέων πόλις ὑμᾶς
 ἔχουσα πρεσβευτάς· οὐκ ἂν αἱ Σοδόμων πόλεις τε-
 φρωθεῖσαι κατέπεσον, εἰ δέκα δίκαιοι ἐκεῖσε διέτρι-
 βον· οὐδ' αὖ πάλιν ἕτεραι πόλεις διεστράφησαν εὐ-
 μοιροῦσαι τῆς ὑμῶν ἀγιότητος· οἱ φίλοι τοῦ Θεοσε-
 βοῦς Ἰωὴ χαλεποὶ ὄντες ἐσώθησαν δι' αὐτὸν, ὡς γέ-
 γραπται· *Ἰωὴ δὲ ὁ θεράπων μοι εὐξεται περὶ
 ὑμῶν, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον αὐτοῦ λήψομαι, εἰ μὴ
 γὰρ δι' αὐτὸν, ἀπώλεσα ἂν πάντα ὑμᾶς*· ἡμαρ-
 τον πάλιν ποτὲ ὁ τῶν Ἰουδαίων λαός, ὅτε ὁ τοῦ Θεοῦ
 θεράπων τὸν νόμον ἐδέξατο· ὀλιγωρήσας τοῦ πρέπον-
 τος ὁ αἰεὶ ἀσύνητος καὶ ἀπαίδευτος λαός· παρηνόχλει
 τῷ Ἀαρὼν λέγων· *Ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ προπο-
 ρεύσονται ἡμῶν*· παραβάντων δὲ αὐτῶν, ὠργίσθη
 Κύριος αὐτοῖς καὶ φησιν· *Μωϋσῆ, Μωϋσῆ, σπεῦ-
 στον, κατὰβηθι, ὁ γὰρ λαός ἠνέμησεν*· ὁ δὲ κατα-
 βὰς καὶ θεασάμενος τὴν παρανομίαν, ἀπεκρίνατο τῷ
 Θεῷ λέγων· *Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν,
 ἄφες· εἰ δὲ μὴ γο, κάμει ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου
 ἡς ἔγραψας*. Ὡ πόση τοῖς ἁγίοις διάθεσις! Ὡ πόσον
 αἰ ὑμετέρας εὐχαὶ τὰ κατ' εὐχὴν ὑμῖν ἀνοίσει χρήσι-
 μα, τοῦ Θεοῦ ἐπισπῶσαι τὴν εὐμένειαν! Ὡ πόση
 ἀποκαίσεται ὑμῖν ἡ ἀνάπαυσις Θεῷ συναφθῆναι
 σπουδάζουσιν! Ὡ πόσων ἀγαθῶν ἐμπλησθήσεσθε, πα-
 τέρα, καὶ μητέρα, καὶ ἀδελφοὺς καταλείψαντες!

Ε'. Τῷ Ἀβραάμ πάλαι ὁ Θεὸς ἔλεγεν· *Ἐξεῖθε ἐκ
 τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ
 δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἂν σοι δείξω* καὶ ὁ μὲν Ἀβραάμ
 ὁπακούσας ἐξῆλθεν· ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ἀρπάσαντας
 τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἵνα τῷ Ἀβραάμ ἐξακολουθήσητε,
 καὶ τῆς εὐλογίας συναπολαυθῆσητε· *Ἀγαθὸν ἀνδρὶ,
 ὅτ' ἂν ἀρηζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, καθιεῖται δὲ
 καταμένους καὶ σιωπήσεται*· τοῦτο ἡ ὑμέτερα ἀνα-

A firma apud vos, quæ est cælorum custos; alieni ab
 avaritia mores vestri, qui rebus necessariis contenti
 estis, in jejuniis constantes, in precibus adhuc con-
 stantiores, in vigiliis expectati quotidianam vitam
 peragitis. *Luceat lux vestra*, dixit Dominus³⁶; et
 quod dixit, apud vos paret; neque vobis mundus
 aut omnino quæ sunt in mundo curæ sunt. Beati
 igitur vos coram Deo, beatus item mundus propter
 vos. Deserta loca vestri causa venerationi suat,
 vestrisque precibus terrarum orbis manet incolu-
 mis. Vobis orantibus pluvia in terram demittitur,
 tellus herbis virescit, arbores pomis onustæ invio-
 latum fructum suppeditant, flumen quotannis au-
 ctum, universam Ægyptum irrigans, stagnis se so-
 cians, maribusque aquarum copiam tribuens,
 vestrarum supplicationum vim declarat. Si enim
 Elias, vir, uti scriptum est, æque ac alii homines
 passionibus commotus, prece nihilominus pluviam
 inhibuit, rursusque prece ab eo oblata, cælo pluit,
 et suum tellus fructum germinavit³⁷, quanto magis
 vestra intercessio postulata nobis utilia impetra-
 bit?

IV. Felix igitur urbs Alexandria quæ vos habet
 intercessores! Certe Sodomitarum civitas nequa-
 quam in cineres redactæ fuisset, si decem ibi iusti
 inhabitassent³⁸; neque item aliæ urbes eversæ es-
 sent, si vestram apud se manentem sanctitatem ha-
 buissent. Religiosi Job amici, quanquam distortis
 moribus, ejus tamen gratia, ut ait Scriptura, serva-
 ti fuerunt: *Job*, inquit, *servus meus pro vobis ora-
 bit, cujus ego faciem verebor; nisi enim per eum
 stetitset, utique vos omnes pessum dedissem*³⁹. Olim
 præterea Judæicus populus peccavit, quo tempore
 Dei servus legem sibi traditam accipiebat; namque
 officii sui oblitus ille semper insipiens maleque iro-
 ratus populus, importunus Aaroni erat dicens: *Fac
 nobis deos, quos via duces sequamur*⁴⁰. Ergo illis
 peccantibus iratus Dominus ait: *Moyse, Moyse,
 festina descendere, populus enim pravavocatus est*⁴¹.
 Ille vero descendens, visa ea perversitate, Deo re-
 spondit dicens: *Si quidem hoc illis peccatum vis di-
 mittere, utique dimitte; si minus, me quoque de libro
 quem scripsisti deleto*⁴². O quanta est sanctorum
 benignitas! quantam nobis vestra preces utilitatem
 impetrabunt, Dei benevolentia conciliata! Quanta
 vos in futurum manet requies, qui Deo conjungi sat-
 agitis! Quot bonis replebitur, qui patrem, matrem
 fratresque deseruistis!

V. Abrahamo olim Deus ait: *Exi de terra tua ac
 de cognatione tua, et veni in regionem quam demon-
 straverō tibi*⁴³. Et Abraham quidem obtemperans
 exiit. Vos pariter video Dei voci ultro obsecutos, ut
 Abrahami imitantes exemplum, ejus æque benedi-
 ctionibus fruamini. *Bonum est homini, cum portave-
 rit jugum ab adolescentia sua; sedebit enim et tace-
 bit*⁴⁴. Dictum hoc vestra in cretum secessio inter-

³⁶ Matth. v, 14. ³⁷ Jac v, 17, 18. ³⁸ Gen. xviii, 32. ³⁹ Job xlii, 8. ⁴⁰ Exod. xxxii, 1. ⁴¹ ibid. 7,
⁴² ibid. 51, 52. ⁴³ Gen. xii, 1. ⁴⁴ Thren. iii, 27, 28.

pretatur. Non vos divitiarum esca illexit, non mulierum pulchritudo decepit, sed quasi incorporei adversarias voluptates divino timore conculcavistis, non inbasistis hujus mundi curis, imo harum vanitatem vitastis. Dulcior vobis in eremo simplex panis cum sale et aquæ potu, quam urbanæ delicix et convivia cum ærumna. Melius esse frustum cibi cum delectatione in pace, quam domum multis bonis iniquisque victimis redundantem, si adsint contentiones, antiquus Proverbiorum auctor censebat ⁴⁶. Vos in summa libertate versamini, o charissimi Deo monachi. Uxor vobis non est molesta propter mundum muliebrem; filii filiaque nequaquam vos vexant, variis postulationibus obtundentes; non servus ablato ære aufugit; non opum sollicitudo somnum eripit. Homini quidem divitiis redundantem, inquit Ecclesiastes, quieto dormire non licet ⁴⁵.

VI. Istæ porro sunt mundanæ vitæ dulcedines, hæc ejus optabilia bona; cum aliquis in urbe nubit, negotii initium est rei familiaris dispendium. Gravida est uxor? peperit? natus puer? Urget virum cura, quomodo uxoris placito occurrat. Feminam peperit? angitur vir, de dote cogitans. Masculus in lucem editus? Brevi tempore patris vultus hilarescit; nam paulo post infirmatur puer; calamitosus pater medicos invocare non desinit, multa dat daturusque est, si filius convalescet. Interim mæstus occurrit amicis dicens: Orate, quia puer ægrotat; qui si forte funestum quid patietur, suspendio me perire necesse est. Amici condolent. Deus tamen benignitate sua vitam largitur. Convaluit, evolvitur ex infantia, crescit, fit adultior; magistri varii assumuntur, et pro ætatis progressu eruditur secundum mundi consuetudinem. Juvenilem ætatem attingit, copulandis nuptiis idoneam. Pater ejus rursus nuptialibus curis occupatur; parata omnia, paratus thalamus, et ecce mors inopina juvenem abripit. Subitus ergo parenti dolor et intolerabilis. Effertur juvenis, hinc luctus et ejulatus; pater ad sepulcrum progrediens gemitum pectore mittens, manibus caput scabens, vultum vellicans et percutiens, Heu! heu! continenter clamat. Atque hoc luctu graviter afflictus, periculosum in morbum sæpe incidit, paulatimque consumptus, mortem deinceps sibi invocat.

VII. Discite, o Deo dilectissimi monachi, quantis vos curis Christus expedit! discite quantas vitastis calamitates! discite quod vitæ genus ingressi estis! Nam vestra conversatio angelica est. Sicut enim cum mortui resurrexerint, *hi neque nubent neque nubentur, sed sicut angeli in cælo justis degent* ⁴⁷, sic et hanc convictus rationem secuti, fervore vestro rem futuram præoccupastis. Quis ergo vos non beatos deprædicet, qui vitam adeo sollicitudinibus vacuum elegistis? Quis vestram in eremis non amet vitam? Quis tranquillitatem hanc vestram non discu-

Α χώρησις ἐρμηνεύει· πλοῦτος ὑμᾶς οὐκ ἐδέλεασεν, οὐδὲ κάλλη γυναικῶν ἐξηπατήθη, ἀλλ' ὡσπερ ἀσιώματοι ὄντες τῷ θεῷ φόβῳ τὰς ἐναντίας ἡδονὰς ἐπατήσατε· οὐ προσηλώθητε ταῖς τοῦ κόσμου φροντίσιν, ἀλλ' ὑπεφύγετε τούτων τὸ μάταιον· ἡδὺς ὑμῖν ἐν ἐρημίᾳ λιτὸς ἄρτος καὶ ἄλας καὶ πότιμον ὕδωρ, ἢ αἱ ἐν πόλει τρυφαὶ καὶ εὐφρασίαι μετὰ μόχθου· Κρεῖττον γάρ, φησὶ, ψωμὸς μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ, ἢ οἶκος πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδίκων θυμάτων μετὰ μάχης. ἐκ πάλαι ὁ Παροιμιαστὴς συμβουλεύει· ἐλεύθεροί ἐστε κατὰ πάντα, ὧ θεοφιλέστατοι Θεῷ μονάζοντες· γυνὴ ὑμᾶς οὐκ ἐνοχλεῖ περὶ γυναικείου σκεύους· υἱοὶ ἢ θυγατέρες ὑμᾶς οὐ συμπνίγουσι, διαφόρους αἰτήσεις ὑμῖν προσφέροντες· οὐ θεράπων ἀποσυλήτας τὸν πλοῦτον φεύγει· οὐ χρημάτων μέριμνα κλέπτει ὑμῶν τὸν ὕπνον. Τῷ γὰρ ἐμπλησθέντι τοῦ πλουτῆσαι, φησὶν ὁ Ἐκκλησιαστὴς, οὐκ ἔστιν ὁ ἀφίων αὐτὸν τοῦ ὑπνώσαι.

Γ'. Ταῦτα τοῦ βίου τὰ ἡδέα, ταῦτα τοῦ βίου τὰ περισπούδαστα· ὅτ' ἂν γήμη τις ἐν πόλει, ἀρχὴ περιστάσεως, ἀναλωμάτων χρεῖα· ἔγκυος ἡ γυνὴ; γεγέννηκεν; ἀπετέχθη τὸ βρέφος; φροντὶς τῷ ἀνδρὶ πῶς τῆς γυναικὸς τελέσει τὰ καταθύμια· θῆλυ τέτοκεν; ὁ ἀνὴρ ἀηδίζεται περὶ προικῶν περισπώμενος· ἄρσεν ἐτέχθη; φαιδρὸν αὐτοῦ πρὸς ὀλίγον τὸ πρόσωπον· μετ' οὐ πολὺ τὸ παιδίον νόσῳ συνεσχέθη· συμφορὰ τῷ ἀνδρὶ, οὐ διαλιμπάνει ἰατροὺς προσκαλούμενος· πολλὰ δίδωσιν, εἰ τὸ παιδίον σωθήσεται· κατηφῆς προῖων τοῖς φίλοις συντυγχάνει. Εὐξασθε, λέγων, ὅτι τὸ παιδίον νοσεῖ· ἴάν τι πάθῃ, ἀγγέλη ἐμαυτὸν ἀπολλύω. Οἱ φίλοι συνέχονται· ὁ δὲ Θεὸς οἰκεία εὐμενεία ζωὴν παρέχει· ὕψιανεν τὸ παιδίον, προέβη, ἐμηκύνθη, ἐγένετο παῖς· διδάσκαλοι τοῦτον διάφοροι παραλαμβάνουσιν, καὶ ὅσον προβαίνει παιδεύεται κατὰ τὸν κόσμον· νέος λοιπὸν ἐγένετο, ἀρμόδιος πρὸς γάμου συνοσίαν· ὁ πατὴρ αὐτοῦ πάλιν περὶ γάμων ἀσχολεῖται· ἔτοιμα πάντα, ὁ θάλαμος ἔτοιμος, καὶ ὁ θάνατος ἄφνω τὸν νέον ἀφῆρπασεν· συμφορὰ αἰφνίδιος τῷ πατρὶ ἀνηκέστως· ὁ νέος ἐκχομίζεται, στεναγμοὶ λοιπὸν καὶ ὄλοφυρμοὶ, περὶ τὸ μνήμα ἀπερχόμενος οἰμωγὰς πέμπων, καὶ ταῖς χερσὶν ψοφῶν τὴν κεφαλὴν, δονούμενος καὶ τύπτων τὸ πρόσωπον, Οἴμοι, οἴμοι, συνεχῶς ἐπιλέγων· καὶ μάλα δακνόμενος ὑπὲρ τῆς συμφορᾶς, πολλάκις δυσιάτῳ περιπίπτει νόσῳ, καὶ κατὰ βραχὺ δαπανώμενος θάνατον λοιπὸν ἐπικαλεῖται.

Ζ'. Μάθετε, ὧ τιμιώτατοι Θεῷ μονάζοντες, πόσων ὑμᾶς περιστάσεων Χριστὸς ἠλευθέρωσεν· μάθετε πόσας συμφορὰς ἐκερδάνετε· γνῶτε οἷον μετέρχεσθε βίον· ἰσάγγελοι ἐστε τῇ πολιτείᾳ· ὡσπερ γὰρ ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι εἰσιν ἐν οὐρανῷ οἱ δίκαιοι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑμεῖς οὕτω συμβιοτεύοντες, προελάβετε τῷ πόθῳ τὸ ἐσόμενον· τίς τοίνυν οὐκ ἂν ὑμᾶς μακαρίσειεν ἀπερίσπαστον ἐλομένους βίον; τίς οὐκ ἂν ἀποδέξοιτο ὑμῶν τὴν ἐν ἐρήμοις διαίταν; τίς οὐκ ἂν ὑμῶν ποθήσειε τὴν ἡσυχίαν; βουλευτήρια ἐν πό-

⁴⁵ Prov. xv. 17. ⁴⁶ Eccle: v, 11. ⁴⁷ Matth. xxii, 20.

λασιν συγκροταῖται, καὶ ζητήσεις περὶ πολιτείας· τίς ἄρχηστῶν καὶ μιμολόγων καὶ αὐλητῶν ἐμπλήσει γαστέρα; τίς ἀθέσμοις θεωρίαις καὶ ματαίαις κενώσει τὸν πλοῦτον; καὶ τῆς τούτων ἐρεῦνης ὑμεῖς ἐκτός ἐστε διὰ τὸν Κύριον· δημοσίαις λειτουργίαις ἢ πολιτικαῖς οὐχ ὑπόκεισθε, οὐδὲ χεῖρ φοραλόγου θύραν τινὸς ὑμῶν κρούει ἵνα τέλος καταδράσῃτε· οὐδεὶς ὑμᾶς ἐν πραιτωρίῳ ἔλκει, οἷα συμβαίνει, ἀλλ' οὐδὲ δεσμωτήριον οἰκῆσετε συκοφαντούμενοι, ἀλλ' οὐδὲ κλοιούς οἱ πόδες ὑμῶν δέξονται, συκοφαντούμενοι μεγάλα ἵνα δημόσια χρήματα καταβάλῃτε· οὐδὲ καλωδίσις αἱ χεῖρες ὑμῶν δεθῶσονται δι' ἑτέραν τινὰ περίστασιν· στρατιωτῶν διασεισμούς οὐκ οἴδατε, ἀλλ' οὐδὲ ταξιωτῶν ἀπάνθρωπα κωμῳδία· οὐκ ἐμπορίαις μετέρχεσθε, ἵνα ταῖς ἐπιορκίαις πλοῦτον συνάξῃτε, ἐπιστάμενοι κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολὺν· καθεύδοντας ὑμᾶς δανειστής οὐκ ἐξυπνίσειεν, γρσημάτιον ἐπιφέρων, οὐδὲ λιθέλλους καθ' ὑμῶν γράφας ἄρχοντι παρέστῃσεν· οὐδὲ πλῆθος τόκων ἀπαιτούμενοι ἐστενάξατε· ἀλλ' οὐδὲ θάλατταν δεδοίκατε, μὴ ἀθρόον χειμάσασα ἀπολέσει τὸν φόρτον, καὶ πένης παραχρήμα ὁ πλοῦσιος εὗρεθῆ.

II. Ταῦτα τοῦ βίου τὰ ἐπιτηδεύματα, ταῦτα τοῦ βίου τὰ πράγματα, ταῦτα οἱ γάμω συναφθέντες ὑπομένουσιν· ὑμεῖς δὲ ἐν ἐρήμῳ ἀπερίσπαστοι διατελεῖτε, μόνου λαμπροῦ βίου ἐπιμελούμενοι· ὦ πόσης τιμῆς ὑπεροχὴν ἔχει τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν ὑμῶν σχῆμα! ὦ πόσης εὐωδίας πνευματικῆς πνέει! ὦ πηλίκου τοῦ ἐπαγγέλματος ἐψηφίσασθε! λόγος οὐδεὶς ἀνυμνῆσαι δύνανται! ὦ ἐπάγγελμα οὐρανοῦ ἀπτόμενον! ὦ ἐπάγγελμα Θεῷ συναπτόμενον! ὦ ἐπάγγελμα ἀγγέλοις ἐξεικονιζόμενον! ὦ ἐπάγγελμα τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἡῶζον! ὦ ἐπάγγελμα Θεῷ παρεστηκόσ! ὦ ἐπάγγελμα Θεῷ τιμιώτατον! ὦ ἐπάγγελμα δι' οὗ σώζεται ὁ κόσμος! Ὑμᾶς τίς μακαρίζων, δικαίως ἂν λέξειεν, *Μακάριοι οἱ ἁμωμοὶ ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου· τούτων γὰρ τὸν νόμον μελετῶντες ἡμέρας καὶ νυκτός, ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρά τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῶι κατανοηθῆσεται· οὕτω τοίνυν καρποφοροῦντες λόγῳ καὶ ἔργῳ παρρησιαστικώτερον δύνασθε λέγειν Θεῷ· Καταβήτω ἀδελφιδός μου εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ φραγέτω καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ· ἕκαστος γὰρ ὑμῶν, ὦ ἀξιοπύθητοι Θεῷ μονάζοντες, κῆπός ἐστε Χριστοῦ παντοδαπῶν δένδρων εἶδη περιέχων, ταῖς τοῦ νόμου φυλακαῖς καὶ ἐντολαῖς γεωργούμενος· οὐκ ἐστὲ δρυμὸς ξύλων ἵνα ἄγρια θηρία ἐν ὑμῖν ἐνοικήσῃ, τῶν ἐναντίων δυνάμεων τὸ αἰμοδόρον σύστημα· ἀλλὰ γὰρ κῆπος κεκλεισμένος λίθοις τιμίσις τὴν ἐκ τοῦ νόμου φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν· διὸ οὐκ ἐγένεσθε ζωγρήματα τοῦ διαβόλου, ἀλλ' ἐσαγηνεύθητε τῇ σαγήνῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῆς ἀλμυρᾶς τοῦ κόσμου ἀκαταστασίας.*

III. Ὁ γάμω κοινῶν περὶ πολλὰ μερίζεται· τὴν

A piai? Consilia in civitatibus agitantur, et de rebus urbanis disceptationes; quis saltator, aut mimus, aut aulædus ventres implebit? quis turpibus vanisve spectaculis opes absumet? His quoque consultationibus vos propter Dominum alieni estis, quippe publicis aut urbanis ministeriis immunes; neque manus exactoris fores vestras pulsat, ut vectigal solvatis; nemo vos in prætorium, ut sit, pertrahit, neque carceres calumniis circumventi incolitis, neque ferrea compede gravamini, grandi crimine, puta de repetundis, pulsati; neque vobis manus quamlibet aliam ob causam vinciuntur: militum concussiones non patimini, neque apparitorum inhumanas exagitationes: mercaturam non exercetis, ut perjuriis opes cumuletis; satis gnari potiore esse rem tenuem justis, quam divitias peccatorum nullas. Dormientes vos lenerator non excitat allatis syngraphis, neque oblatis prætori libellis in iudicium vos appellat, nec usuras ingentes postulati ingemiscitis; sed neque mare formidatis, ne repente tempestate commotum mercem absorbeat, et pauper subito deprehendatur qui divitiis pollebat.

VIII. Hæ sunt mundanæ vitæ sollicitudines, hæc quotidiana negotia, hæc illi sustinent qui conjugio vincuntur. Vos autem in eremo nullis curis distracti versamini, de vitæ tantum puritate solliciti. O quam omni pretio major est vester hic sacrosanctus habitus! quantam redolet suavitatem spiritalem! Quale quantumque promissum exhibuistis, nulla oratio satis celebrare valet. O promissum omni cura liberum! o promissum cælum ipsum attingens, Deo promissorem copulans, et angelorum similem efficiens! O promissum, quod in homine Dei imaginem conservat, hominemque ad Deum adducit! O promissum coram Deo pretiosissimum! O promissum denique ejus gratia mundus servatur! Quisquis vestram beatitudinem prædicabit, recte dicet: *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini* ⁴⁸. De hac enim lege diu noctuque meditantes, *instar arboris erilis plantati secus decursus aquarum, que fructum proprium dabit tempore suo, et folium ejus non decidet, et quidquid fecerit, feliciter succedet* ⁴⁹. Sic ergo verbis et opere fructificantes, confidentius dicere Deo potestis: *Descendat patruelis meus in hortum suum, manducetque fructum juglandium suum* ⁵⁰. Vestrum enim unusquisque, o merito chari Deo monachi, hortus Christi estis omne arborum genus continens, legis præceptorumque custodia excultus. Non estis arborum saltus in quo feræ silvestres inhabitent, adversariarum scilicet potestatum cætus sanguinolentus; sed hortus circumseptus estis pretiosis lapidibus, legis nimirum custodia et præsidio. Quamobrem præda diaboli non fuistis, sed in Christi sagenam ex amara mundi tempestate incidistis.

IX. Qui vitam conjugalem sectatur, mentem

⁴⁸ Psal. cxviii, 1. ⁴⁹ Psal. i, 2, 3. ⁵⁰ Cant. v, 1.

suam ad diversas curas partitur, ut ait Paulus : *Qui uxorem duxit, cogitat ea quæ sunt mundi, quomodo feminæ suæ placeat, et divisus est*⁸¹. Vos vero, o admirabiles Deoque amabiles, ab eo nunquam divulsi, semper id dicitis quod David fervido mentis affectu aiebat : *Adhæsit anima mea post te, me vero suscepit dextera tua*⁸². Non enim agros, aut domos, aut quasvis alias facultates studio vestro prosecuti estis, ut adeptis frueremini; sed neque turpibus cupidinibus, neque maledictis; neque avaritiæ, neque alii cuivis fraudi indulgistis; sed id quod scriptum est egistis : *Post Dominum Deum tuum ambulabis, et illi adhærebis*⁸³; eaque verba in rem contulistis : *Vade, vende quæ possides, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo, venique et sequere me*⁸⁴. Et hujus quidem effati vis in vobis apparet, cujus tenaces mundo ejusque curis vale dixistis; Deo magnopere confisi qui dixit : *Quærite primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis*⁸⁵.

X. Quamobrem laudibus præconisque digni estis, qui sic Christo radem adhuc auditum vestrum subjecistis, ne eum stultis vulgi obirectionibus obnoxium haberetis. Atque ut oculos quoque vestros rectum cernere, minimeque alienæ rei invidere doceretis, ad Deum ipsos curastis dirigere, cum hymnographo David dicentes : *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælo; ecce ut oculi servorum ad manus dominorum suorum, ut oculi ancillæ ad manus dominæ suæ, sic oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec nostri misereatur*⁸⁶. Levantes sanctas manus indesinenter rursus ad Deum soletis aspicere cum puris precibus, ne illæ rapinarum, furtorum bellorumve reæ fiant; pedes autem vestros aut in Dei domum, aut ad sanctorum Patrum cellas recto cursu procedere docuistis, ne forte ad malitiam currentes in foveas decidant. Nam quod attinet ad odoratus vestri libertatem, sic Deo dicere soletis : *In odorem unguenti tui currimus*⁸⁷. Didicistis etiam gustum vilibus escis et aquæ potui assuefacere, scilicet ne ventris causa induamini hypocrisi, et quia Adam gulæ maxime causa peccavit. Præter hæc omnia humilem quoque asperamque vestem gestatis, sinceri videlicet devotique moris imaginem. Gratior vobis lodix et storea sine lapsu in culpam, quam molles lectuli cum peccato. Jucundior vobis commemoratio resurrectionis et formidandi judicii, quam tibie citharæque et vanæ cantiones. Optabilior vobis mors beata, quam vita in turpibus deliciis diu protracta.

XI. Beati igitur vos, summe honorandi monachi! hoc enim sæpe vobis dici dignum est. Beati estis,

διάνοιαν, ὡς λέγει Παῦλος· Ὁ δὲ γήμας μεριμνῶ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται· αὐτοὶ δὲ, ὧ θαυμάσιοι Θεῷ γλιγόμενοι, ἀχώριστοι αὐτοῦ διατελεῖτε, ἀεὶ λέγοντες τὸ παρὰ τοῦ Δαβὶδ πῶθω εἰρημένον· Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου· οὐ γὰρ ὀπίσω ἀγρῶν ἢ οἰκιῶν ἢ ἐτέρας τινὸς οὐσίας ἐπορεύθητε, ἵνα ταῦτα καταλαθόντες κτήσησθε· ἀλλ' οὐδὲ ὀπίσω ἀλόγου ἐπιθυμίας ἢ καταλαλιᾶς ἢ φιλαργυρίας ἢ ἐτέρας τινὸς ἀπάτης, ἀλλ' ὡς γέγραπται· Ὁπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πορεύσῃ, καὶ πρὸς αὐτὸν προσκολληθήσῃ· τοῦτο ἀληθεῖς ὑμεῖς πεποιθήκατε· Ὑπαγε, πώλησον σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι· καὶ τοῦ ῥήματος ἡ δύναμις ἐν ὑμῖν φαίνεται, ὃ οὐ παραδραμόντες παγίως ἀπετάξασθε τῷ κόσμῳ καὶ ταῖς τοῦ κόσμου φροντίσιν, λίαν θαρρήσαντες τῷ εἰπόντι Θεῷ· Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Γ. Διὸ ἐπαίνων καὶ μακαρισμῶν ἔστε ἀξιοί, οὕτως Χριστῷ τὴν ἀπαίδευτον ἀκοήν ὑποτάξαντες, ἵνα μὴ ματαίαις αὐτὴν καταλαλιαῖς καταδουλώσητε· ἵνα δὲ καὶ τοὺς βλέποντας ὑμῶν ὀφθαλμοὺς ὀρθᾶ παιδεύσητε μὴ ἐρῆν ἄλλοτρίων κτημάτων, πρὸς Θεὸν αὐτοὺς ἀνατείνειν ἐμελετήσατε μετὰ τοῦ ὑμνογράφου Δαβὶδ λέγοντες· Ἦρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου, τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ· Ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἕως οἷ οὐκ ἐκτενήσῃ ἡμᾶς· ἐπαίροντες ὁσίας χεῖρας ἀκαταπαύστως πάλιν πρὸς Θεὸν εἰώθατε ἐνατενίζεῖν διὰ καθαρῶν προσευχῶν, ἵνα μὴ ἀρπαγῶν καὶ κλοπῶν καὶ πολέμων αἴτιοι γένωνται· τοὺς δὲ πόδας ὑμῶν ἢ εἰς οἶκον Θεοῦ ἢ εἰς μονὰς ἁγίων Πατέρων τροχίαις ὀρθαῖς βαδίζεῖν εἰώθατε, ἵνα μὴ εἰς κακίαν δραμόντες βέθροισι ὑποπεσοῦνται· περὶ γὰρ τῆς ἐλευθέρας ὑμῶν ὁσφρήσεως σύνηθες ὑμῖν λέγειν Θεῷ· Εἰς ὁσμὴν μύρου σου δραμούμεθα· μεμαθήκατε γὰρ καὶ τὴν γεῦσιν εὐτελεῖσαι τροφαῖς καὶ ποτῶν ὕδατι ἐθίζεῖν· ἵνα γὰρ μὴ γαστρὸς χάριν ὑποκρίνησθε πρόσωπα, καὶ ὅτι μάλιστα τῷ Ἀδάμ ἡ παράβασις διὰ γεύσεως γέγονεν· πρὸς δὲ τοῦτοις ἅπασιν καὶ ἄμφω κέκτησθε ταπεινὰ καὶ τραχέα, τῆς ἀληθείας ἅμα καὶ ἀσκήσεως ἐπιδεικνύοντες τὸν τρόπον· ἡδὺ ὑμῖν ψίαθος καὶ σερμῶν περιβόλαιον δίχα παραπτώματος, ἢ στοωγναὶ μαλακαὶ μετὰ ἁμαρτίας· ἡδὺ ὑμῖν τὸ ἀκροᾶσθαι περὶ ἀναστάσεως καὶ φοβερᾶς κρίσεως, ἢ ἀκοῦσαι αὐλῶν καὶ κιθάρης καὶ ἁσμάτων ματαίων· αἰρετὸς ὑμῖν θάνατος εὐκλεῆς, ἢ ζῆν τρυφερῶς πολὺν χρόνον ἀσέμνως.

ΙΑ'. Μακάριοι τοίνυν ἔστε, τιμιώτατοι· τοῦτο γὰρ συνεχῶς ὑμῖν λέγειν ἄξιον· μακάριοί ἔστε τῇ ὁμοου-

⁸¹ I Cor. vii, 33. ⁸² Psal. lxxii, 9. ⁸³ Deut. x, 20. ⁸⁴ Matth. xix, 21. ⁸⁵ Matth. vi, 33. ⁸⁶ Psal. cxlii, 1, 2. ⁸⁷ Cant. 1, 3.

σίῳ Τριάδι στρατευσάμενοι· στρατιώτην ιδιώτης ἄνθρωπος οὐκ ἀπατᾷ, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν οἱ δραπετεύσαντες δαίμονες· Θεὸς γὰρ ὑμῖν δωρεὰς διδοὺς ἔλεγεν· Ἴδού δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει· οὐκ ἐστρατεύθητε ἀνθρωπίνῳ βασιλεῖ, ἵνα ἐν πολέμῳ θεάσησθε τὰς τῶν ὁμογενῶν ἀνθρώπων σφαγὰς, ἀλλ' ἐστρατεύθητε τῷ Χριστῷ, ἵνα τῶν δαιμόνων θεάσησθε τὰ πτώματα· οὐδ' ἐκέκτησθε ὄπλα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ἵνα τοὺς ὁμοδοῦλους ἀνέλητε· ἀλλ' ἔκτησθε πίστιν ἰσχυρὰν δι' ἧς ὁ διάβολος καταβάλλεται· οὐδὲ πάλιν ἐστρατεύσασθε ἵνα ἐκχέητε αἷμα ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἐστρατεύσασθε Θεῷ ἵνα διηνεκῶς ἐκχέητε τὴν δέησιν ὑμῶν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὁφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ἅτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· δεήθητε οὖν ὑπὲρ τοῦ κόσμου, εὖ μάλα εἰδότες ὡς ἔτι εὐχαῖς δικαίων ὑπακούει, καὶ ὅτι πολὺ ἰσχύει ἡ δέησις δικαίου ἐνεργουμένη· διηνεκῶς μέμνησθε ἡμῶν· ὑφ' ὑμῶν ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς εἰσοικισθήσεται· καὶ ἃς ἀπέκλεισε τοῦ παραδείσου θύρας ἡ τοῦ Ἀδάμ παράβασις, ταύτας ὁ ὑμέτερος ἔρως ὁ εἰς Θεὸν ἀνοίξει· ὑφ' ὑμῶν γὰρ ὁ οὐρανὸς οἰκισθήτε, ἵνα τοῖς ἀποστόλοις συναντήσητε, ἵνα προφῆτας ἴδητε, ἵνα τοὺς μάρτυρας θεάσησθε, ἵνα πάντας τοὺς δικαίους περιπτύξησθε, ἵνα τοῖς ἀγγέλοις συνδιατρίψητε· ὑμεῖς ἐνθάδε μακάριοι, καὶ μετὰ τὴν ἐνθὲνδε ζωὴν μακαριώτεροι· ἐκεῖ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ὄψεσθε, τὸν τῆς ὑμετέρας ἀσκήσεως εὐρετὴν, τὸν ἐν ἐρημίᾳ τραφέντα καὶ ἐν ἀσκήσει διαπρέψαντα· ἐκεῖ ὄψεσθε τὸν ἀνδρείοτάτον Ἰωβ πολλῇ περιβεβλημένον δόξῃ, τὸν τῶν ὑμετέρων πόνων ἐργάτην, καὶ τῆς ὑπομονῆς φίλον· ἐκεῖ ὄψεσθε τὸν προπάτορα ὑμῶν Ἀβραάμ τὸν τῆς ὑμετέρας φιλοξενίας ἐραστὴν γνήσιον γενόμενον· ἐκεῖ ὑμῖν ἀπαντήσει πρῶτος Δαβὶδ ὁ ἀσκητικώτατος, οὗ ὁ βίος καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἀλείφει· καὶ ἵνα μὴ ἕκαστον τῶν δικαίων ὀνομάζων μακρῶς τὸν λόγον, αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὄψεσθε πάντων τῶν ἀγαθῶν τὸ κεφάλαιον, τὸν εἰπόντα ὅτι Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

IB'. Τίς τοίνυν μακαριώτερος ἢ εὐδαιμονικώτερος ὑμῶν, ἵνα Θεὸν αὐταῖς ὄψῃσιν ἴδητε; μακάριοι ἐστε ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ποθεινότατοι, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων· ὅτι τὰ πάντα γυμνά καὶ τετραηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐστίν· ἔτι πάντας ἡμᾶς παραστῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον· τρόμος ὑμᾶς οὐ λήψεται τὸ τηνικαῦτα, ἀλλ' εὐφροσύνη καὶ χαρὰ καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος ἐν Πνεύματι ἁγίῳ· ὑμῖν οὐ κρίσις φοβερά, οὐδὲ πῦρ αἰώνιον, οὐδὲ σκώληξ ἀκοίμητος, ἀλλὰ τοῖς ἐναντίοις καὶ παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· ὑμεῖς ἀκούσητε τό· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, οἱ ἀμέμπτως τὰ Χριστοῦ φρονήσαντες· τῷ δὲ κοινῷ πάντων ἐχθρῷ

qui consubstantiali Trinitati stipendia facitis. Militi privatus homo non illudit; ita nec vestrae pietati perfugae daemones. Deus enim gratiae suae munera vobis tribuens ait: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi serpentes et scorpiones, atque universam inimici potentiam, nihilque vobis noxium futurum est*⁵⁸. Nequaquam sub rege homine militatis, ut in bello caedes hominum homogeneorum spectetis; sed Christo militatis, ut daemones profligatos cernatis: arma ex aere ferroque non habetis, ut conservos vestros interficiatis, sed adepti estis fidem validam qua diabolus prosternitur; neque in militia versamini, ut humanum sanguinem effundatis, sed in Dei militia versamini, ut preces constanter vestras coram ipso fundatis. *Oculi Domini super justos et aures ejus ad preces eorum*⁵⁹. Orate igitur pro mundo, bene conscii, quod Deus bonorum precibus aures inclinat, et quod justis hominis intercessio plurimum valet⁶⁰. Semper nostri memeritis. Vos deliciarum paradisi patefacto aditu incoletis; et quas paradisi januas Adami praevariatio clausit, eas vestra in Deum devotio recludet. Vos caeli stationes occupabitis, ubi apostolis occurretis, prophetas videbitis, martyres mirabimini, justos omnes complectemini, cum angelis versabimini. Vos hic beati, et illic post hanc vitam beatiores. Ibi Joannem Baptistam videbitis, vestri ascetici instituti inventorem, illum scilicet in eremo nutritum et religiosae vitae laude pollentem. Ibi videbitis fortissimum Jobum multa vestitum gloria, laborum vestrorum participem et patientiae perstudiosum. Ibi videbitis progenitorem vestrum Abraham egregium vestrae erga hospites benignitatis aemulum. Ibi vobis occurret mitissimus et devotissimus David, cujus vitae exemplum vestram quotidie pietatem corroborat. Et ne singulos justos nominatum appellans sermonem diutius protraham, Christum ipsum videbitis bonorum omnium caput, qui ait: *Beati mundi corde, quoniam hi Deum videbunt*⁶¹.

αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

XII. Quis itaque vobis beatior aut fortunatior, qui Deum ipsum estis visuri? Beati eritis in die judicii, o desiderantissimi, cum Deus de arca se hominum judicabit, cujus oculis nuda omnia et patentia sunt. Namque *omnes nos necesse est ante tribunal Christi consistere, ut unusquisque in corpore referat remunerationem, secundum ea quae egerit sive bona sive perversa*⁶¹. Tunc vos timor non corripiet, sed hilaritas et gaudium, et corona laetitiae in sancto Spiritu. Haud vobis erit formidabile iudicium, neque aeternus ignis, neque vernis vigil, sed iis qui contrario more exstiterunt, et Dei praeccepta violaverunt. Vos illa verba audietis: *Venite, benedicti a Patre meo, possidete paratum vobis regnum a mundi constitutione*⁶², qui Christi instituta constanter servastis. Communi autem omnium hosti, et hujus asseclis, tremendam illam sententiam in-

⁵⁸ Luc. x, 19. ⁵⁹ Psal. xxxiii, 16. ⁶⁰ Jac. v, 16.

⁶¹ Matth. v, 8. ⁶² Il Cor. v, 10. ⁶³ Matth. xxv, 34.

timabit : *Tollatur de medio impius, ne gloriam Domini videat* ⁶⁸. Illuc vos abibitis cum lætitia gaudioque, unde exsulant dolor atque tristitia et gemitus, unde honor et gloria et reliqua Dei dona auferri nequeunt.

XIII. Enimvero vestra pietas in universo terrarum orbe celebratur. Quænam civitas, audita religiosæ vestræ et apostolicæ vitæ fama, vos spectare non cupit? Quis rex sive præterito sive etiam præsentis tempore sceptrum tenens, fando audiens vestros Deo dignos et virtute plenissimos mores, non optavit vos consulere, et summo affectu complecti? Ex vobis exstitit abbas Antonius, summum disciplinæ apicem consecutus, cujus etiam vita scripto commendata apud vos servatur. Item ex vobis abbas **B** Appun, et abbas Joannes, et abbas Macarius, qui eximia virtute fuisse, et miracula etiam, atque alia sanctimonie suæ documenta hominibus exhibuerunt; et demones Deo volente ejicientes, magnosque morborum dolores variasque passiones sanantes, medicæ artis debilem esse virtutem ostenderunt. Medici enim quos morbos nequaquam pelere poterant, eos horum sanctorum precibus validæque fidei pervincendos concedebant, quippe qui artis suæ limites modulumque noverant: quæ cum reges audirent, admirati magnopere Deum laudabant.

XIV. Hæc vos me ipso accuratius scitis: vos enim cum prædictis versati estis, necnon patres vestri. Quis ergo laudes vestras digne enarrare valeat? **C** Quis vestrum non comprobet laudemque erga Deum amorem, pietatem, devotionem, temperantiam, fortitudinem, justitiam, patientiam, sapientiam, et cum prudentia simplicitatem? Quid dicam de mansuetudine, silentio, mitibus moribus et pacificis? Quid de sinceritate, simplicitate, tranquillitate, pecuniæ contemptu, misericordia, elemosynis, liberalitate, mutua compassione, fraterno amore, erga hospites ac pauperes benignitate, affabilitate, veracitate, concordia secundum Deum, sermone mellifluo ac leni, composito incessu, solitudine, optima fama, orthodoxa mente, et fide in Deum? Quanta vos in virtute versamini! quot vos virtutes circummornant, o Deo charissimi! quot virtutum corona cingimini! quanta **D** est apud vos bonorum operum constantia! Pax eminet inter vos propter vitiorum abstinentiam. Humilitas inter vos præcellit, qui est bonus Domini typus, a quo recedens olim diabolus juste profligatus est.

XV. Hæc a me vobis scribi dicique necesse fuit et apprime conveniens; scriptum est enim: *Memoria justorum cum laude* ⁶⁹; et quod justis laudatis,

⁶⁸ Isa. xxvi, 10. ⁶⁹ Prov. x, 7.

(1-16) Intelligitur illa ab Athanasio scripta *Magui Antonii Vita*. Fuit autem Serapionis nostri coætaneus Athanasius.

(17) De Amone Palladius, cap. 10, et de abbate

καὶ τοῖς τούτῳ ἀκολουθήσασιν λέξει τὸ φρικῶδες ἐκεῖνο ῥῆμα· Ἀρθήτω ὁ ἀσεβῆς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου· ἐκεῖ ὑμεῖς ἀπελεύσεσθε μετ' εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς ἐνθα ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς, ἐνθα τιμὴ καὶ δόξα καὶ χαρίσματα ἀναφαίρετα.

Γ'. Τὸ γὰρ ἐπιεικὲς ὑμῶν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὅλης διανέμεται· ποῖα πόλις ἀκούσασα ὑμῶν τὸν ἐνάρετον καὶ ἀποστολικὸν βίον, οὐκ εὐχεται ὑμᾶς θεάσασθαι; ποῖος βασιλεὺς τῶν φθασαντων, ἢ καὶ τῶν νυνὶ χρόνων, ἀκούων ὑμῶν τὸν θεοπρεπῆ καὶ ἐνάρετον βίον, οὐκ ῥῦξαστο ὑμᾶς ἱστορῆσαι, καὶ μετὰ πολλοῦ πόθου περιπτύξασθαι; Ἐξ ὑμῶν ἀββᾶ Ἀντωνίου δι' ἀκρότατον βίον γενόμενος, οὗ καὶ ὁ βίος ἐγγραπτός παρ' ὑμῖν διασώζεται (1-16)· ἔτι τε καὶ ὁ ἀββᾶ Ἀμουῦν, καὶ ἀββᾶ Ἰωάννης, καὶ ἀββᾶ Μακάριος (17), οἳ καθ' ὑπερβολὴν ἐναρέτως διέλαμψαν, οἳ καὶ σημεῖα καὶ ἑτέρας δυνάμεις τοῖς ἀνθρώποις ἐπέδειξαν, κατὰ βούλησιν Θεοῦ δαιμόνια ἀπελάσαντες, καὶ μεγάλας νοσημάτων ἀλγηδόνας ἰασάμενοι, καὶ ἑτερά τινὰ πάθη, τῶν ἰατρῶν ἐδειξαν τὴν ἀσθένειαν· ἃ γὰρ οὐκ ἠδύναντο πάθη οἱ ἰατροὶ θεραπεῦσαι, ταῦτα ταῖς τούτων ἀγλαῖς εὐχαῖς καὶ ἰσχυρᾷ πίστει παρεχώρουν, τοῦ ἰᾶσθαι τὸν οἰκτεῖον τρόπον ἐπιγινώσκοντες τοὺς ὄρους· ταῦτα βασιλεῖς ἀκούοντες, λίαν ἐθαυμάζοντο Θεὸν ὑμνοῦντες.

Δ'. Ταῦτα μᾶλλον ἴστε ἡμῶν ἀκριβῶς· ὑμεῖς γὰρ αὐτοῖς καὶ συνδιατρίψατε (18) καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν· τίς τοίνυν ἐπαξίως ἐγκώμια δυνήσεται φράσαι; τίς δὲ οὐκ ἀποδέξεται ἢ ἐπαινέσειεν τὸ φιλόθεον, τὴν ὑπομονὴν, τὴν σύνεσιν, τὸ ἀκέραιον ὄμοῦ καὶ φρόνιμον; ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸ ἡμερον ἦθος, ἀλλὰ τὸ εἰρηνικόν, ἀλλὰ τὸ ἀπλαστον καὶ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ ἀπαθές, ἀλλὰ τὸ ἀφυλάργυρον, ἀλλὰ τὸ εὐσπλαχνον, ἀλλὰ τὸ ἐλεημονικόν, ἀλλὰ τὸ εὐμετάδοτον, ἀλλὰ τὸ συμπαθές, ἀλλὰ τὸ φιλάδελφον καὶ φιλόξενον, ἀλλὰ τὸ φιλόπτωχον, ἀλλὰ τὸ ὁμιλητὸν, ἀλλὰ τὸ φιλάληθες, ἀλλὰ τὴν εἰς Θεὸν ὁμόνοιαν, ἀλλὰ τὸ μελισταγές ὑμῶν ῥῆμα, ἀλλὰ τὸν ἡσύχιον λόγον, ἀλλὰ τὸ εὐτακτον βᾶδισμα, ἀλλὰ τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλὰ τὸ χρηστὸν ὄνομα, ἀλλὰ τὸ ὀρθόδοξον, ἀλλὰ τὴν εἰς Θεὸν πίστιν; Ὡ πόση ἀρετῆ συναναστρέφεσθε! Ὡ πόσαι ἀρεταὶ ὑμᾶς περιστέφουσι, Θεῷ τιμιώτατοι! Ὡ ἐκ πόσων ἀρετῶν διάδημα περίχεισθε! Ὡ πόση παρ' ὑμῖν χρηστῶν ἔργων εὐστάθεια! Εἰρήνη παρ' ὑμῖν ἡγεμονεύει τῶν κακῶν ἀποχῆ· ταπεινοφροσύνη παρ' ὑμῖν ἡγεμονεύει, ὁ τοῦ Κυρίου χρηστὸς τύπος, οὗ ἀστοχῆσας παρὰ τὴν ἀρχὴν ὁ διάβολος δικαίως καταβέβηται.

Ε'. Ταῦτα δὲ ὑμῖν γράφειν καὶ λέγειν ἀναγκαῖον καὶ πρεπωδέστατον· ἐπειδὴ γέγραπται· *Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων*· καὶ ὅτι ἐγκωμιαζομένων δι-

Joanne, cap. 44. Macarium intelligo antiquiorem e tribus hoc nomine claris.

(18) Loquitur ergo Serapion de illis sanctis Antonio, etc., tanquam coætaneis.

καίων εὐφρανθήσονται λαοί· ὅτε τοίνυν τις ὑμῶν A
μνημονεύει, πάντως καὶ ἐγκωμίων ἐφάπτεται· διὸ
ἀνδρείοτατοι, σαφῶς ἐπιγιγνώσκοντες ὑμῶν τὸ ἀξίωμα
καὶ τὴν ἑαυτῶν δόξαν, τελειῶσαι ὑμῶν τὸν μισθὸν
ἐνισχύσατε, νήφοντες ἐπὶ πλεῖον τῇ τῶν μελλόντων
ἐλπίδι· καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ ᾄδοντες· Ἄνδρῖζον, καὶ
κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν
Κύριον· μηδὲ πώποτε κἂν ἔννοιᾶ τις ἐμφωλευῆ τὸ
σύνολον, μηδὲ τοῦ τοσοῦτου χρόνου βραχεῖά τις ῥαθυ-
μία τῶν ἀγαθῶν ὑμῶν τῆς ψυχῆς ἐναντίος ἄνεμος
πνεύσας σβέσει τὰ λάμποντα φῶτα ὡς φωστῆρες ἐν
κόσμῳ φαινόμενοι, ἵνα σὺν τοῖς ἀποστόλοις ἀκούση-
σθε· Ὑμεῖς ἐστε φῶς τοῦ κόσμου· τοῦ δὲ Ἀπο-
στόλου λέγοντος· Ὑπομενῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν,
ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κοσμήση-
σθε (19) τὴν ἐπαγγελίαν· μὴ ἀποκάμητε οὖν, τι-
μιώτατοι, ἀλλὰ τῇ ἀρχῇ τὸ τέλος συνάψατε, καὶ τῷ
τέλει τὴν ἀρχὴν συνάψατε· Ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται· γένοιτο δὲ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς
μακαρίου καὶ ὁσίου τέλους τυχεῖν ἐντροφεμένους ὁ-
γμασι θεοῖς, ὑπὸ Θεοῦ ἀρχόμενοι καὶ παρ' αὐτοῦ
ποιμαινόμενοι· καὶ τὰ εὐκταῖα ἐκεῖνα ῥήματα τῷ
Ἀποστόλῳ κατορθώσαντας μετὰ παρρησίας λέξαι,
Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τε-
τέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπέκειται
μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει
μοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής·
ὦ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ
τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἄμήν.

⁶⁴ Prov. xxix, 2. ⁶⁵ Psal. xxvi, 14. ⁶⁶ Matth. v, 11. ⁶⁷ Hebr. x, 36. ⁶⁸ Matth. xxiv, 13. ⁶⁹ II Tim. iv, 7, 8.

(19) An κομίτησθε?

ANNO DOMINI CCCXVIII.

S. PACHOMIUS TABENNENSIS ABBAS.

NOTITIA.

(GALLAND., *Veterum Patrum Biblioth.*, tom. IV, Proleg., p. xxix.)

I. *Pachomii ortus et vitæ institutum, antequam Christo nomen daret. Anachoresim primum professus, postmodum Tabennensium monachorum auctor, quo tempore floruit. Celebris ejus memoria. Annus emortalis.*

Pachomius apud Thebaidem inferioris Ægypti ex parentibus ethnicis ortus, militiæ primum nomen dedit; postmodum vero ad Christi fidem conversus,

(a) Pallad. *Hist. Laus.* cap. 38.

C. Constantini Magni ejusque filiorum temporibus maxime claruit. Anachoreticam enim vitam amplexus, deinceps divinitus admonitus, Tabennensium monachorum auctor et institutor exstitisse perhibetur, ut post Palladium (a) scribit Sozomenus (b), evangelicæ perfectionis professor eximius, optimis præceptis institutisque discipulos suos erudivit: *Vir*

(b) Sozom. *Hist. eccl.* lib. III, cap. 14.